**ds. J. de Bruin, preek over Zondag 16-2 van de Heidelbergse Catechismus, gehouden in de Jeruzalemkerk (Chr. Geref. Kerk) te Rotterdam-Kralingen op 27 augustus 2023.**

**Votum en groet.**

**Zingen: Psalm 18:1:**
'k Betrouw op God; Hij is mijn schild in 't strijden,
De hoorn mijns heils, mijn hoog vertrek in 't lijden,
'k Aanriep den HEER, Wiens lof mijn harp vermeldt,
En werd verlost van 's vijands boos geweld.
De dood bracht mij, geboeid, in nare streken,
Bij Belials verschrikkelijke beken;
Een helse band was om mijn heup gehecht,
En door den dood mij strik op strik gelegd.

**Schriftlezing: Psalm 18:1-10 en 2 Korinthe 1:3-7**
**Psalm 18:1-10:**
1 VOOR den opperzangmeester, een psalm van David, den knecht des HEEREN, die de woorden dezes lieds tot den HEERE gesproken heeft, ten dage als hem de HEERE gered had uit de hand van al zijn vijanden en uit de hand van Saul.
2 Hij zeide dan: Ik zal U hartelijk liefhebben, HEERE, mijn Sterkte. 3 De HEERE is mijn Steenrots en mijn Burcht en mijn Uithelper, mijn God, mijn Rots, op Welken ik betrouw; mijn Schild en Hoorn mijns heils, mijn hoog Vertrek.
4 Ik riep den HEERE aan, Die te prijzen is, en werd verlost van mijn vijanden.
5 Banden des doods hadden mij omvangen, en beken Belials verschrikten mij.
6 Banden der hel omringden mij, strikken des doods bejegenden mij.
7 Als mij bange was, riep ik den HEERE aan en riep tot mijn God; Hij hoorde mijn stem uit Zijn paleis, en mijn geroep voor Zijn aangezicht kwam in Zijn oren.
8 Toen daverde en beefde de aarde, en de gronden der bergen beroerden zich en daverden, omdat Hij ontstoken was.
9 Rook ging op van Zijn neus en een vuur uit Zijn mond verteerde; kolen werden daarvan aangestoken.
10 En Hij boog den hemel en daalde neder, en donkerheid was onder Zijn voeten.

**2 Korinthe 1:3-7:**
3 Geloofd zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, de Vader der barmhartigheden en de God aller vertroosting,
4 Die ons vertroost in al onze verdrukking, opdat wij zouden kunnen vertroosten degenen die in allerlei verdrukking zijn, door de vertroosting met welke wij zelven van God vertroost worden.

5 Want gelijk het lijden van Christus overvloedig is in ons, alzo is ook door Christus onze vertroosting overvloedig.
6 Doch hetzij dat wij verdrukt worden, het is tot uw vertroosting en zaligheid, die gewrocht wordt in de lijdzaamheid deszelven lijdens hetwelk wij ook lijden; hetzij dat wij vertroost worden, het is tot uw vertroosting en zaligheid.
7 En onze hoop van u is vast, als die weten dat, gelijk gij gemeenschap hebt aan het lijden, gij ook alzo gemeenschap hebt aan de vertroosting.

**Zingen: Psalm 38:22:**
HEER, ik voel mijn krachten wijken
En bezwijken;
Haast U tot mijn hulp, en red,
Red mij, Schutsheer, God der goden,
Troost in noden,
Grote Hoorder van't gebed.

**Lezen: 12 Artikelen des geloofs.**

1. Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.
2. En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Heere;
3. Die ontvangen is van den Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria;
4. Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle;
5. ten derden dagen wederom opgestaan van de doden;
6. opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods des almachtige Vaders;
7. vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.
8. Ik geloof in de Heilige Geest.
9. Ik geloof een heilige, algemene, Christelijk Kerk, de gemeenschap der heiligen;
10. vergeving der zonden;
11. wederopstanding des vleses;
12. en een eeuwig leven.

**Lezen: Heidelbergse Catechismus Zondag 16 vraag en antwoord 44:**
Vraag 44 Waarom volgt daar: Nedergedaald ter helle?
Antw. Opdat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekerd zij en mij ganselijk vertrooste, dat mijn Heere Jezus Christus door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikking en helse kwelling, in welke Hij in Zijn ganse lijden, maar inzonderheid aan het kruis, gezonken was, mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft.

**Gebed.**

**Zingen: Psalm 116:2 en 3:**

**Vers 2:**
Ik lag gekneld in banden van den dood,
Daar d' angst der hel mij allen troost deed missen;
Ik was benauwd, omringd door droefenissen;
Maar riep den HEER dus aan in al mijn nood:
**Vers 3:**
"Och HEER, och, wierd mijn ziel door U gered!"
Toen hoorde God; Hij is mijn liefde waardig;
De HEER is groot, genadig en rechtvaardig,
En onze God ontfermt zich op 't gebed.

**Na de preek zingen wij Psalm 35 vers 1.**

Geliefde gemeente, Gods Woord laat ons heel duidelijk weten, dat er maar twee wegen zijn waarop een mens kan wandelen. In Psalm 1 lezen we van die twee wegen: Er is een weg van de rechtvaardigen, en er is een weg van de goddelozen. Wij kennen wellicht wel die plaat met die bekende afbeelding van de brede en de smalle weg, die misschien bij u thuis in de woonkamer of elders hangt. Daar hebt u weer die twee wegen. Maar als er twee wegen zijn, zijn er ook twee eindpunten. Wij weten allemaal heel goed dat de brede weg leidt naar het verderf, en dat het smalle pad leidt naar de hemel. Er is dus een hemel en er is een hel.

Neen, heel veel mensen, ook in ons vaderland, willen daar niet meer van horen. Ja, er moet wel een hemel zijn en natuurlijk een paradijs zijn met allerlei fantastische dingen, een plaats waar het altijd goed zal zijn, waar een mens altijd gelukkig is en waar altijd rust is. Maar een hel? Nee, daar moet je niet over spreken. Sterker nog, er is helemaal geen hel, zeggen heel veel mensen. Heel weinig mensen willen daar nog van horen. Het geloof in de hel lijkt uit te sterven, ook in ons vaderland. Zelfs in de kerk kan het voorkomen dat er nauwelijks of niet meer over de hel gesproken mag worden. Het zou zomaar kunnen gebeuren, dat er vanmiddag iemand in ons midden is, die er eigenlijk ook niet op zit te wachten. En toch is het nodig, want hij is er, er is een hel.

Weet u wie dat heel goed geweten heeft? De Heere Jezus. Als geen ander wist Hij wat de hel was, en Hij verzweeg het niet. Want als we de Heere Jezus volgen op Zijn rondwandeling hier op aarde, in de gesprekken die Hij met mensen hield en de preken die Hij heeft gehouden, sprak Hij ernstig en eerlijk over de hel. Hij sprak over de buitenste duisternis, waar wening is en knersing der tanden. Hij heeft een aangrijpende gelijkenis gesproken over de arme Lazarus, ja, die ging naar de hemel. Maar in die gelijkenis ging het ook over een rijke man die, toen hij aan het einde van zijn leven zijn ogen dichtdeed aan deze kant van het graf, zijn ogen opendeed zijnde in de hel.

Stel u eens voor, gemeente, elke keer dat de Heere Jezus tegen mensen sprak over die verschrikkelijke plaats, wist Hij dat Hij in die drie-urige duisternis het ging doorleven. Heb je daar wel eens bij stilgestaan? Als Hij zo ernstig spreekt over die buitenste duisternis, wist Hij het: straks kom Ik daarin, want Hij is nedergedaald ter helle. Daarover gaat het vanmiddag. Hoe is de Heere Jezus daar geweest? Als Borg, om mensen die die plaats verdiend hebben door eigen schuld, daarvan eeuwig te verlossen en tegelijkertijd om in dit leven Zijn kinderen tegemoet te komen, als ze zo'n last hebben van de aanvechtingen van de duivel. O, laten we dan zo eens biddend gaan luisteren naar die diepste trap van Jezus' vernedering: de nederdaling ter helle.

**We schrijven als thema boven de prediking: Het ware geloof in Christus, Die nederdaalde ter helle.**

We staan stil bij:
1. Tere overdenkingen.
2. Bij hoge aanvechtingen.
3. Bij rijke vertroostingen.

De laatste vraag die de onderwijzer stelt in Zondag 16 gaat inderdaad over nedergedaald ter helle. Als daar een vraag over gesteld wordt, weet de leerling door genade een antwoord te geven. Een heel teer antwoord eigenlijk, en ook zo'n heel persoonlijk antwoord. Als je het antwoord rustig op je in laat werken, dan proef je gewoon: deze leerling zegt nu iets dat hij bij ondervinding kent. Hij zegt zo heel persoonlijk, zo heel teer: dat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekerd zij en mij ganselijk vertrooste, dat mijn Heere Jezus Christus mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft.

Enerzijds laat deze leerling in zijn hart kijken. Hij zegt: ik weet wel wat dat is, aanvechtingen. Ik weet zelfs wat het is om hoge aanvechtingen te hebben, maar ik weet ook wat ik heb in mijn aanvechtingen aan mijn Heere Jezus Christus. Kent u die beide belijdenissen ook? Ken jij ze? Dat is geloofstaal, dat is het werk van de Heilige Geest in het hart van een mensenkind, om in die hoogste aanvechtingen te leren wie de Heere Jezus is. Ja, *mijn* Heere Jezus. Paulus schrijft aan de gemeente van Korinthe: '*niemand kan zeggen Jezus den Heere te zijn, dan door den Heiligen Geest'* (1 Kor. 12:3b). Juist in de hoogste aanvechtingen werkt de Heilige Geest zo dikwijls dat geloof in de Heere Jezus Christus. Ik zat zomaar te denken aan iemand uit het Oude Testament, die zich in deze belijdenis heel goed zou kunnen vinden: Het is Heman, de dichter van Psalm 88, een psalm die bekend staat in de Bijbel als de psalm van een doodbrakende. Wat is dat eigenlijk voor iemand? Dat is iemand die veel aan de dood denkt, ja, dat is als het ware iemand, die met de dood in de schoenen loopt. Heman was zo iemand. Hij zegt zelfs: van mijn jeugd aan loop ik er al mee. Dat is ook een man geweest die heel veel last heeft gehad van aanvechtingen van de duivel, zeker als het gaat om het sterven.

Maar ondanks dat begint hij dat lied van een doodbrakende op een hoge toon. Want hij komt met zijn aanvechtingen tot God en zegt: *'O HEERE, God mijns heils.'* En dan moet u bedenken dat in het Oude Testament het woordje 'heil' een hele diepe betekenis heeft. Want het Hebreeuwse grondwoord voor 'heil' is afgeleid van een woord waar ook de naam Jozua van afgeleid is. En u weet wellicht dat Jozua een Hebreeuwse naam is, die in het Grieks Jezus is. Als ik dan Nieuwtestamentisch die aanhef van Heman, de doodbrakende, zou uitspreken, dan zegt hij: O Heere, God van mijn Jezus. En dat in zijn hoogste aanvechtingen.

Nou, diezelfde tere klanken vinden wij nu ook in vraag en antwoord 44 van Zondag 16. Daar spreekt de leerling over mijn Heere Jezus Christus. Hij heeft geleerd in zijn leven: Dat is mijn enige houvast in mijn aanvechtingen, zelfs in mijn hoogste aanvechtingen. Als de leerling spreekt over *mijn Heere Jezus Christus*, laat hij daarmee ook weten dat er in zijn leven iets gebeurd is. Ja, dat er een opwas gekomen is in de kennis en de genade van de Heere Jezus Christus. Juist dat woordje 'mijn' laat zien welke persoonlijke geloofsband er gekomen is tussen de leerling en de Heere Jezus. Hier is nu een mensenkind aan het woord, die door de Heere Jezus Zelf gegrepen is en bij wie de Heilige Geest het ware geloof gewerkt heeft, waardoor hij die Christus heeft mogen aangrijpen.

Dat 'mijnen' van het geloof wordt in het geestelijk leven dikwijls heel schuchter geleerd, als de mogelijkheid van zalig worden wordt getoond en het geloof erin mee mag komen. Maar dat 'mijnen' zal sterker worden naarmate een mensenkind helderder mag weten, dat hij door het geloof met de Heere Jezus Christus verenigd is. Door de oefeningen van het geloof zal die zekerheid ook sterker zijn, met name als het gaat om het geloof in de weg die Christus wilde gaan voor die arme zondaar. Een weg die zo diepging dat beleden kan worden: Nedergedaald ter helle.

Wat wil dat eigenlijk zeggen? Als we dat zondag aan zondag samen belijden met de kerk van alle tijden en alle plaatsen, moeten wij toch vanmiddag even een streepje zetten onder dat aangrijpende woord 'hel'. Als wij dicht bij de Schrift blijven, kunnen wij aan het woordje 'hel' drie betekenissen geven. In Lukas 16, het hoofdstuk waar de gelijkenis beschreven staat van de rijke man en de arme Lazarus, wordt het woordje 'hel' gebruikt om de plaats, concreet de plaats, aan te wijzen waar alle goddelozen tot in der eeuwigheid zullen zijn.

Die ontzaglijke plaats, die de eeuwige rampzaligheid wordt genoemd. Waar de duivelen zijn, waar de satan de opperduivel zal zijn, waar de eeuwige godsverlatenheid zal worden gekend, waar eeuwig de toorn van God zal branden in de gewetens en in de harten van de verlorenen. Dat is die aangrijpende plaats die ergens is, waar God van weet, waar de duivel ook goed van weet, en wat degenen die verloren zijn gegaan ook weten. Maar die betekenis wordt hier niet bedoeld, want de Heere Jezus is niet lijfelijk, letterlijk, met ziel en lichaam in die verschrikkelijke plaats geweest.

De tweede betekenis van het woord 'hel' is 'graf'. In die betekenis komen we het tegen in Psalm 16, waar staat: *'Gij zult mijn ziel in de hel niet verlaten.'* Dat betekent: Gij zult mijn ziel in het graf niet verlaten. Dat is een profetie geweest van die drie dagen dat de Heere Jezus in het graf geweest is, en de Heere zou over dat lichaam waken. Nu zijn er uitleggers van de geloofsbelijdenis die zeggen: Dat wordt hier bedoeld. Want als er in de catechismus gevraagd wordt: Waarom volgt daarop?, leggen ze dat woordje 'volgen' uit in tijd, chronologisch. Dan zeggen ze: Ja, de Heere Jezus is gestorven, daarna is Hij van dat kruis afgehaald, Hij is in dat graf gelegd, en het woordje 'graf' betekent ook 'hel'. Dus Hij is als het ware in een hel gelegd, in een graf gelegd, totdat Hij zou opstaan uit de doden. En toch geloof ik niet dat dat de betekenis kan zijn van de belijdenis: nedergedaald ter helle, en ook de plaats die deze belijdenis gekregen heeft in die twaalf artikelen, omdat er al duidelijk wordt beleden dat Jezus gestorven en begraven is.

Daarom gaan we naar een derde betekenis van het woord 'hel', waarvan ik geloof dat dat hier van toepassing is. Dat betekent: De ervaringen die er in de hel zijn ervaren, terwijl je niet letterlijk in de hel bent. In zekere zin zijn er wel mensen geweest die daar iets, maar dan ook iets van ervaren hebben, hoewel niet al Gods kinderen dat in die mate zullen ervaren. Daarom hebben wij bijvoorbeeld Psalm 18 gelezen en Psalm 116 gezongen. Psalm 18 is een psalm van David, die soms in zulke moeilijke omstandigheden was dat het leek alsof hij in een hel terechtgekomen was. Hij zegt: *'Banden des doods hadden mij omvangen, en beken Belials verschrikten mij; Banden der hel omringden mij, en strikken des doods bejegenden mij.'*

Maar het was maar iets in vergelijking met wat de Heere Jezus ten volle heeft ervaren, met name in de drie-urige duisternis. O, in heel Zijn leven heeft Hij er iets van ervaren, maar het kwam tot een ongekend dieptepunt in Gethsémané en in het bijzonder aan het kruis op Golgotha. Daar moest Hij, de eeuwige Zoon van God, de Lieveling van God de Vader, in Wie God een welbehagen heeft gehad van eeuwigheid tot eeuwigheid, Die eeuwig was in de schoot des Vaders en niets anders ervoer - op een ongekende diepte - dan de gunst en de liefde van Zijn Vader, Hij moest ervaren wat het is om in de hel te zijn. Daar heeft Hij de gunst van God niet meer ervaren. Daar heeft Hij de liefde van Zijn Vader niet meer ervaren. Hij werd verlaten.

Wat een mensenkind die verloren gaat tot in de eeuwigheid zou moeten ondergaan, daadwerkelijk in de hel, werd als het ware samengeperst in drie uren, en dat heeft Christus ten volle, ten volle moeten doorleven. Als geen ander heeft Christus in de opperzaal gezongen: *Ik lag gekneld in banden van den dood; Daar de angst der hel mij alle troost deed missen; Ik was omringd door droefenissen.* Gemeente, ik kan het niet zeggen. Geen mens zal het ooit in woorden weer kunnen geven, wat wij deze middag overdenken. De leerling spreekt over onuitsprekelijke benauwdheid.

Hij heeft het over smarten, over verschrikkingen, over helse kwellingen. Met dat je die woorden uitspreekt, weet je ten diepste niet wat je zegt. Maar Christus heeft het geweten. Die heeft het moeten doorleven, ten volle, maximaal, totaal, terwijl wij het verdiend hebben. Weet u, als nu de Heilige Geest u daar onderwijs in gaat geven en Hij laat u weten dat Christus deze diepe trap heeft doorstaan. En je mag zien welk een troost daarin gelegen ligt, en als dan het geloof in de beoefening komt, dan zeg je: Lieve Heere Jezus, wat hebt U Zich diep, diep willen vernederen in mijn plaats, dat U mijn rampzaligheid wilde dragen. Dat U in mijn plaats die helse benauwdheid, die smarten, die verschrikkingen, die helse kwellingen, waarvan ik ten diepste niet eens weet wat het is, heeft willen dragen. O Heere Jezus, als ik overdenk dat U zo diep vernederd bent, dan kan ik alleen maar mijn hoofd buigen. Want dan moet ik U belijden: U moest zo diep vernederd worden omdat ik zo gezondigd heb. En nochtans weet ik vanuit het Woord dat U in die helse pijnen niet gebleven bent. Maar dat U niet alleen Mens was, maar ook God uit God, en daarom de Leeuw uit Juda's stam genoemd kan worden. Om in mijn plaats dit alles te kunnen voldragen, zodat U in die verschrikkelijke diepte niet omgekomen bent.

O, lieve Heere Jezus, ik kan geen woorden vinden om Uw lijden uit te drukken, maar dit is wel in mijn hart neergekomen: Dit deed U voor mij, in mijn plaats. Nu krijg ik te geloven dat U dit voor mij deed, opdat ik nooit meer in die helse benauwdheid terecht kan komen. Dit heb ik ervan leren verstaan en leren geloven. Omdat U dit gedaan hebt in mijn plaats, zullen de poorten van de hel mij, arme zondaar, nooit meer overweldigen. U bent in deze plaats gekomen, zodat voor mij de poort van de hel voor eeuwig wordt gesloten en de poort des hemels eeuwig voor mij wordt geopend. Daarom, omdat U dat gedaan hebt voor mij en ook geweten hebt wat dat betekent, kunt U mij ook te hulp komen in mijn hoogste aanvechtingen.

## 2. Hoge aanvechtingen

Dat brengt ons bij onze tweede gedachte: Hoge aanvechtingen. Inderdaad, de leerling spreekt hier van hoogste aanvechtingen. Blijkbaar heeft hij die. Nee, aanvechtingen zijn helemaal niet fijn. Aanvechtingen kunnen heel zwaar zijn. Maar deze leerling spreekt niet voor niets van de hoogste aanvechtingen. Toch ligt er troost in deze belijdenis. Waarom? Wel, als je aanvechtingen kent, is dat een bewijs dat je genade hebt.

In mijn vorige gemeente was er een vrouw die de Heere vreesde. Er waren er wel meer, maar er komt er nu eentje me voor ogen. Ze vertelde mij wel dat ze dikwijls last had van de duivel. En haar man die op zijn ziekbed terechtkwam, kende ook die aanvechtingen. Dat was een man die wist van de zekerheid van het geloof, die wist dat hij gerechtvaardigd was door het geloof in Christus. Maar toen hij op zijn ziekbed kwam, kwam de duivel in alle hevigheid op hem af om hem aan te vechten. Ik zie hem nog liggen op dat bed, en zijn vrouw zat bij hem op een stoel. Ze zei tegen mij: Dominee, hij heeft zo'n last van de duivel. Weet u waarom? Hij kent genade. Ze zei: Want een piraat komt nooit op een leeg schip af, altijd op een vol schip.

Aanvechting is een kenmerk dat er genade is. Daarom kennen al Gods kinderen aanvechtingen. Wat zijn dat eigenlijk? Want dat woord horen we wel eens in de prediking. Je hoort misschien mensen er wel eens wat over zeggen. Aanvechtingen zijn werken van de duivel. De duivel gaat een kind van God aanvallen om die genade die in dat hart is gewerkt, weg te nemen. Nee, wij moeten aanvechtingen niet zien als dat je geweten bijvoorbeeld een beetje onrustig is, of dat je een onrustig hart hebt en dat je loopt te tobben over je staat voor de eeuwigheid. Dat zijn meer dingen die van binnenuit ontstaan. Maar een aanvechting komt van buitenaf. Dat doet de duivel. Die komt van buitenaf en bestormt eigenlijk je hart.

Je zou de duivel met alle duivelen kunnen voorstellen, jongens en meisjes, als een groot leger soldaten dat op een groot kasteel afstormt, omdat er in dat kasteel een enorme grote schat te vinden is die ze willen roven. Zo is de duivel altijd bezig om op het kasteel van je hart, als je de Heere mag vrezen, af te komen, om in dat kasteel binnen te komen en daar de grote schat van Gods genade te ontroven. Zo moet je het maar voorstellen, een aanvechting.

In Efeze 6 lees ik dat dat leger dat een kind van God aanvecht heel groot is en overal zit. Paulus spreekt over de listige omleidingen van de duivel. Hij heeft het over machten, over de geweldhebbers van de wereld, van de duisternis van deze eeuw, over de geestelijke boosheden in de lucht. Elke keer zijn ze bezig om te kijken: Waar is iemand die de Heere vreest, waar is iemand die hier van binnen die grote schat van Gods genade mag dragen? Als ze die tegenkomen, dan zijn er momenten dat ze proberen die schat te ontroven. Het zal niet lukken – daar zullen we straks nog van horen –, maar het kan wel heel moeilijk worden als die aanvechtingen er komen, als de duivel direct of indirect zijn aanslag doet.

Want daar begint hij altijd mee. Dan zegt hij: Je hebt geen heil bij God. Ik denk bijvoorbeeld aan Maria, die ook zo'n aanvechting kreeg. Toen ging de duivel zelfs nog mensen gebruiken. Toen ze vanuit de liefde tot haar stervende Heere, Hem gezalfd heeft ter voorbereiding op Zijn begrafenis, komt daar Judas. Dan komt de duivel door middel van Judas met zo'n felle aanvechting: Waarom is deze zalf nou niet verkocht voor 300 penningen? Had je het aan de armen kunnen geven. Je gaat de Heere Jezus toch niet zalven? En dan moet je dat eens uit oprechte liefde gedaan hebben, met het zicht op Zijn lijden en sterven.

Dan zie ik Jozua staan in Zacharia 3, gekleed met vuile klederen voor de rechterstoel van God. Dan staat daar de duivel om hem te weerstaan. Daar treedt de duivel op als een grote aanklager van zijn broederen, om Jozua te doen wanhopen aan de redding. Hij komt met zijn beschuldigingen, zodat Jozua geen woord kan uitbrengen. Dan denk ik aan die zondares in Lukas 7, aan Jezus' voeten. Wat heeft ze daar oprecht geweend, gehuild vanwege haar zonde.

Wat heeft het hoop en verwachting gegeven toen ze van Jezus hoorde. Hoe meer ze van Hem hoorde, hoe sterker de drang werd. Ja, ze werd getrokken om aan Zijn voeten terecht te mogen komen met de zekerheid van het geloof in haar hart: Wil ik van mijn vuile zonden verlost worden, dan moet ik bij Jezus zijn. Zo kwam ze, zo weende ze, zo dorstte haar ziel naar Christus. Wat is het meegevallen aan Zijn voeten. Daar heeft ze die heerlijke vrijspraak mogen horen uit Zijn mond: *'Mijn dochter, uw zonden zijn u vergeven.'* De duivel stond al klaar met zijn aanvechtingen. Daar gebruikte hij toen de godsdienst voor. Ze zeggen daar in dat huis: *'Wie is Deze, Die ook de zonden vergeeft? Dat kan alleen maar God doen.'* Wat een aanvechtingen hè?

Zo, gemeente, is de duivel nou altijd maar bezig om die nieuwe mens hier vanbinnen, dat nieuwe leven, dat ten diepste van Christus is, aan te vechten. Feitelijk vindt nog steeds de strijd plaats, ook hier in het klein, waar de Heere God al van sprak in het paradijs. Die grote strijd in de moederbelofte tussen het Vrouwenzaad en het slangenzaad, tussen Christus en de duivel. Soms komt hij op een brute wijze, soms komt hij als een engel des lichts. Soms komt hij direct met zijn influisteringen, dan komt hij weer via mensen. Ja, hij kan zelfs een kind van God misbruiken om een ander kind van God aan te vechten.

Dan zie ik Hannah liggen in de tempel, bij het altaar. Dan komt er een kind van God naar haar toe. Zijn naam is Eli, die ook nog eens ambtsdrager is, en maakt haar uit voor een dronken vrouw. Wat een aanvechting. Zo zijn er vele aanvechtingen, gemeente. Als je de Heere gaat vrezen, kun je erop rekenen dat ze komen. Niet al Gods kinderen krijgen evenveel aanvechtingen of even diepe aanvechtingen. Wanneer de leerling hier in de catechismus spreekt over de hoogste aanvechtingen, moet u dat zo opvatten dat er allerlei soorten aanvechtingen zijn. Dat er geen aanvechting zo groot, zo diep kan zijn, of er is bij de Heere genezing voor te vinden.

Maar weet u wat een aanvechting nu het meest zwaar maakt in het geloofsleven? Dat is wanneer de duivel je aanvecht en je bent op dat moment, voor je waarneming, je Heere kwijt bent. Of je denkt dat Hij je vergeten is, dat je denkt dat Hij van je aanvechtingen niet weet. Daarom hoor ik David ook zeggen in Psalm 22, wat Hij allereerst ook zelf in een zekere mate ervaren heeft: *'Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten, verre zijnde van mijn verlossing, van de woorden mijns brullens?'* En dat valt natuurlijk niet mee als de duivel je aanvecht en voor je waarneming is de Heere er niet, of Hij hoort je niet.

Dan denk ik even aan de discipelen op zee. Toen de Heere de duivel een ogenblik de ruimte gaf om een geweldige storm te laten opsteken op zee, dachten de discipelen dat ze zouden vergaan. En Jezus … sliep. Ja, zo kan het zijn dat je aangevochten wordt en voor je waarneming slaapt Hij. Dat je zelfs in je aanvechtingen niet meer kunt komen tot die tere belijdenis: Mijn Heere Jezus Christus.

Maar dat je denkt dat Hij je verlaten heeft, dat Hij je vergeten heeft. Dat je met Job zegt: *'Ga ik voorwaarts, ik zie Hem niet; ga ik achterwaarts, ik bemerk Hem niet.'* De Heere Jezus weet niet af van mijn aanvechtingen. Dan wordt de duivel zo intens gemeen, want dan gaat hij juist zeggen: *'Nou, waar is nu je God, op Wie je bouwde, en aan Wie je je zaak toe vertrouwde?'* Dan zou je bijna denken: Dit wordt omkomen. Het zal niet gebeuren, echt niet, al is de aanvechting nog zo hoog, het gebeurt niet. Want dan zal de Trooster, dan zal de Heilige Geest komen, en Hij zal die aangevochten Kerk voeren en leiden naar de Heere Jezus Christus. De enige Schuilplaats waar de duivel met zijn aanvechtingen niet komen kan, omdat Hij wilde nederdalen ter helle, en daarmee ook de duivel met zijn ganse hellenmacht overwonnen heeft.

Ja, dan mag het in de hoogste aanvechtingen wel eens gezongen worden: *'God is bekend bij Juda's stam, waar Hij Zijn hoge zetel nam; Zijn Naam is groot in Israël; In Salem staat op Zijn bevel, De hutte van die Hemelkoning; Op Sion is Zijn heil'ge woning.'* En als je dan daar naartoe mag vluchten en in Zijn hut mag verkeren, kun je verder zingen: *'Daar heeft de vijand boog en schild, En vuur'ge pijlen op verspild; God brak het zwaard, bedwong den krijg, Dat vrij het roofgebergte zwijg'; Uw roem, o groot en heerlijk Wezen, Is tot veel hoger top gerezen.'*

Ja, het kan ook anders, dat je in de aanvechtingen lijkt te verliezen. Dat je in de strijd tegen de duivel en zijn aanvechtingen een nederlaag moet lijden. Wanneer gebeurt dat? Als je hart overspoeld wordt met ongelovigheid. Of als die oude mens, dat verdorven vlees, weer zo sterk is. Dan kunnen er soms van die verdachtmakingen bovenkomen in de richting van de Heere. Dan lijkt het wel alsof er een leger vertwijfelaars om je hart ligt. Dan denk je: Ik zal nog omkomen in de strijd vanwege deze aanvechtingen. Maar je komt niet om, want de Heere Jezus heeft gezegd: *'De Satan heeft u zeer begeerd te ziften als de tarwe, maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet zal ophouden.'* Ja, dan zal Hij in die aanvechtingen komen met Zijn vertroostingen, met de wetenschap dat Hij met Zijn nederdaling ter helle Zijn Kerk van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft.

**3. Rijke vertroostingen**

Dat brengt ons bij onze laatste gedachte: Rijke vertroostingen. Aan het einde van Psalm 104 staat een hele mooie belijdenis: *'Mijn overdenking van Hem zal zoet zijn; en ik zal mij in den HEERE verblijden.'* Dus het is goed om Hem te overdenken. De overdenkingen van Hem – laat ik het heel concreet maken vanmiddag –, de overdenkingen van de Heere Jezus zijn zoet. Het is een zeer kostbaar en effectief medicijn in de aanvechtingen om aan Christus te denken, met gevouwen handen, bij het opengeslagen Woord van God. Helemaal is het een medicijn om aan Christus' lijden en nederdaling ter helle te denken als je aangevochten wordt. Dat is een heel vertroostend middel in de aanvechtingen. Zo las ik van een knecht van God het volgende, wat hij deed in de aanvechtingen.

Hij zei: En alzo volg ik Hem, volg ik Hem na door het geloof, hoe Hij voor mij uitgeleid werd om gekruisigd te worden. En dan zeg ik in mijn aanvechtingen: Heere Jezus, U bent voor mij aan het kruis genageld. Dat kruis werd voor U opgericht. Daar hebt U gehangen in zulke pijn, in zulke smart, in zulke benauwdheid. En dat om mijnentwil. Daar hebt U uitgeroepen: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? En bent U die pijnlijke, vervloekte dood voor mij gestorven. Nu ik aangevochten word, vlucht ik in mijn overdenkingen tot U en eigen mij datgene wat U gedaan hebt, mij toe.

Mag dat zo functioneren in uw leven, u die God vreest? Wat doe je nou als je zo aangevochten wordt door de duivel? Waar ga je dan naartoe? Dan is er maar één plek waar je genezen kan worden van die aanvechtingen: Dat is bij het kruis van Golgotha. Daar kun je natuurlijk niet letterlijk komen, maar dan denk ik weer aan Psalm 104: '*Mijn overdenking van Hem zal zoet zijn.'* Om een stille plek op te zoeken, waar je gaat overdenken wat de Heere Jezus gedaan heeft. Al is het dat je Zondag 16 er maar bijneemt in je aanvechting, om dwars tegen die aanvechtingen in te zeggen: Dat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekerd zij en mij trooste, dat mijn Heere Jezus Christus door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikkingen en helse kwelling, in welke Hij de ganse tijd van Zijn leven, maar inzonderheid aan het kruis gezonken was. En dan overdenken, biddend overdenken, roepen of je het overdenken mag: Mij, mij, van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft.

Om nu eens in de stilte, terwijl je aangevochten wordt door de duivel, Gods Woord open te slaan bij dat gedeelte waar je de worsteling van de Heere Jezus vindt in Gethsémané. Om daar in stilte te overdenken en het dan maar voor ogen proberen te zien, hoe Hij daar onder de toorn Gods bloed begon te zweten, en Hij daar in uw plaats in een helse benauwdheid wilde komen. Om in die overdenking te zeggen: Lieve Heere Jezus Christus, de toorn die ik verdiend heb, hebt U willen dragen. Als ik dan overdenk hoe Uw zweet werd als druppels bloed, omdat die toorn Gods op U terechtkwam, dan weet ik geen woorden te vinden. O, de satan wil mij doen geloven dat U dat niet voor mij gedaan hebt. Hij wil mij doen geloven dat ik ook nog een keer in de hel zal komen. Maar als ik U overdenk en als ik U mag zien daar in de hof van Gethsémané als een bloedende Heere Jezus, dan krijg ik toch te geloven dat U Uw bloed wilde storten voor mij. Als ik U dan zie worstelen in mijn plaats, ja, dan krijg ik toch te geloven dat ik nooit meer in die helse benauwdheid en pijn zal komen. Want U stortte Uw bloed voor mijn zonde. Daarom, lieve Borg, kan ik alleen maar bidden hier in de stilte: Reinig mij van mijn zonde en leer mij te strijden tegen de zonde.

Weet je, als je zo in de stilte dat mag overdenken en dat uit mag spreken en het mag zeggen, dan is voor je het weet de duivel verdwenen, echt waar hoor. Want hij kan het niet hebben als je in je benauwdheid vlucht tot de Heere Jezus. Want hij weet het: daar heb ik het van verloren. Of je zoekt dat gedeelte op waar beschreven staat dat het duister werd op Golgotha, maar de Heere Jezus moest uitroepen: *Eloi, Eloi, lama sabachthani?*

Om daar in stilte biddend te overdenken dat Hij daar geweest is en zo goed begrijpt wat je aanvechtingen zijn. Om dan te zeggen: Heere Jezus, U bent ook aan het kruis geweest. U bent in die drie-urige duisternis geweest. Niemand was erbij, ik ook niet, maar daar hebt U gestreden met de ganse hel. Daar hebt U in mijn plaats de hel gedragen. Nu, Heere Jezus, U weet toch wat het is om aangevochten te worden. U weet toch wat het is om bestreden te worden. Ja, U hebt het ten volle toch ervaren daar – en dat geloof ik – in die drie-urige duisternis. Heere, hier ben ik met al mijn aanvechtingen. Ik krijg de duivel niet van me af, Heere. Hij komt met zulke verschrikkelijke inwerpingen. Heere, help mij toch en zeg tot mijn ziel: Ik ben uw Heil alleen. O Heere Jezus, U hebt hem toch overwonnen. Heere Jezus, U bent toch die grote Koning. U bent toch in al de benauwdheden geweest die maar denkbaar zijn, en daarom bent U toch ook de medelijdende Hogepriester. Het enige wat ik nu nog kan doen in mijn aanvechtingen, dat is de toevlucht nemen tot Uw vleugelen, want U bent het Schild waar ik veilig ben. Heere, help mij in mijn aanvechtingen  en ga mijn bestrijders te keer.

De satan moet vluchten als je de toevlucht neemt tot deze grote Held, de Heere Jezus Christus. Wat ligt er toch een troost, gemeente, in het nederdalen ter helle voor een aangevochtene die zegt: *'Ik heb mijn tranen onder het klagen tot mijn spijze dag en nacht, waar mijn spotters durven vragen: Waar is God, Die gij verwacht?'* Voor een bestredene die zo bestreden wordt en zegt: *'Ik zucht, daar kolk en afgrond loeit, daar het gedruis der water groeit.'* Het lijkt niet op te houden: *'Daar Uw golven en Uw baren mijn benauwde ziel vervaren.'*

Hoor het toch, hoor het toch: Bij de Heere Jezus Christus is verlossing. O, vlucht tot Hem met al je aanvechtingen. Zie op Hem en overdenk bij het geopende Woord, met gevouwen handen, Zijn hellevaart. Want dat wil de Heilige Geest nu gebruiken om je in je aanvechtingen te vertroosten, om je in die aanvechtingen tot die zekerheid van het geloof te brengen, ziende op de Heere Jezus Christus: *'Maar de HEERE zal uitkomst geven, Hij, Die daags Zijn gunst gebiedt; Zal in dit vertrouwen leven, En dat melden in mijn lied; 'k Zal Zijn lof, zelfs in den nacht van mijn aanvechtingen, zingen, daar ik Hem verwacht; En mijn hart, wat mij ook mogen treffen, tot den God des levens heffen.'*

Kijk, als je dat mag je beoefenen. Dan kun je deze leerling nazeggen: Opdat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekerd zij en mij ganselijk vertrooste, dat mijn Heere Jezus Christus door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikkingen en helse kwellingen, in welke Hij in het ganse lijden, maar inzonderheid aan het kruis gezonken was, mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft. Heere Jezus, tot U vlucht ik met mijn aanvechtingen, en ik smeek U: vertroost mijn ziel in haar geween, en zeg haar: 'Ik ben uw heil alleen.'

Amen.

**Zingen: Psalm 35:1:**
Twist met mijn twisters, Hemelheer;
Ga mijn bestrijd'ren toch te keer;
Wil spies, rondas en schild gebruiken,
Om hun gevreesd geweld te fnuiken;
Belet hun d' optocht, treed vooruit;
Zo worden z' in hun loop gestuit.
Vertroost mijn ziel in haar geween,
En zeg haar "'k Ben uw heil alleen".

**Dankgebed.**

**Zingen: Psalm 119:29:**
De HEER is mijn genoegzaam deel, mijn goed;
Ik heb gezegd: "Ik zal Uw woord bewaren".
'k Heb U gebeên met mijn geheel gemoed,
Dat zich Uw heil aan mij mocht openbaren;
Wees naar Uw woord genadig; ai, behoed,
Behoed Uw knecht, en red hem uit gevaren.

**Zegenbede.**